Zawostajenstwo M.Rostoka (II)

Nachwilne zelowe mjena

(Serbsko-němsko-łaćanski zapisk
z předspomnjenjom)

ZM - IX

2
D

5 łopj.

Sorbisches Kulturarchiv

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470167890/1
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470167890/2
Serbski institut Sorbisches Institut

Zawostajenstwo Michała Rostoka (II)

Nachwilne zelowe mjena
(Serbsko-němsko-łaćanski zapisk
z předspomnjenjom)

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470167890/3
Serbski institut Sorbisches Institut

Zelowe mjena wot Rostoka. (Nachwilne.)

Naši wótcojo su rostlinam mjena dawali a kaž su jim narjekli, tak mjenujemy je hišće dźensnišu dźeń. Štu su byli njewěmy, tež nic hač mužojo aby žónskje, tola zda so, jako bychmy wjele mjenow tych rostlinow, kiž lud zela mjenuje, wot žónskich dostali, k přikładej babydušku, len, lenčk, maćernicowe zele, rodźenicowe zele, zbibane zele, kłóčadło, rysawne zele, runane zele, stróžawe zele, wóhnjowe zele, wojeńčk (wołjeńčk), žambow, wjerbinka, wójnišćo, pólšica, sobók a družke, a naše serbske žony znaja wjele wjacy zelowych mjenow dyžli mužojo. Tola pak je tež to wěste, zo štož znaja, to znaja, a štož njeznaja, temu tež žane nowe mjeno njedawaja. Prašamy so, što serbski lud znaje a mjenowaće wě, tak spóznajemy, zo wšo znaje, štož ze zamyslom plahuje někajkeho wužitka dla 1, na polach, jako pšenicu, rožku, ječmjeń, wows abo tež bór, štož žito mjenuje, potom štož wyše žita k jědźi za skót abo ludźi plahuje, jako běrny, kał, kulyrěpu a prawu rěpu, čerwjenu rěpu a runklicu, hejdušku, jahły, hróch, wóku, kowodź, dźećel, turkowsku pšenicu (kukuricu), potom, štož k přazy plahuje, jako len a konopje, a mjenuje jeno to němscy, štož je pózdźišo wot němcow dostał, jako rijos a raps; 2, na zahrodach a we winicach, jako wšě sadowe abo płodowe štomy, jabłoń, krušeń, słowku, marule, brěški, nyšple, čerešnje, kwětle, knikalčki, wišeń, kisalcu, worjechowy štom a potom to, štož hewak snano na zahrodach abo we winicach plahuje, jako khmjel a wino; 3, štomy a kerki, kiž jenu w lěsu rostu, jako šmrěki, jědle, khójny, škoronc drjewo, kiśel, duby, lipy, brězy + buki, wólše, topoly, wosycy, wjerjebiny, jasle*, klony, wjazy*, wjerby, bełmy, hraby, rokoty, khaponjace drjewo abo khaponki, psowje jahodźiny, kałenu bóz, lěsku abo lěsny worjechowy kerk, jechibernu, kozowc, dornčel, čornje, ~~[illegible]~~ a čornjowe róže abo šipki.

Kłokočcy pócipina, smjerdźaty kerk

njewjcžo jnsk. wěm: Awdžri prašiwe zele, barbjenny

Mnoho lutych rostlinow njeplahuje lud, wond jemu same wot so narostu. wjelče jagody.
Z lěsow znaje serbski lud hišće wšelakje jakody, jako holanskje a černjowe jakody, truskalcy, brusnicy a maleny a (katanpociw) abo holansey serbjo hišće tymjeřki a pjenčinu, dale wšelakje hriby (wjelčo dudow), jako prawaki, kozaki, (žorla) počata, kurjatka, smorže (słonki, somotki), kozacu brodu, mločnaki, hadžaru zdu, muchoriznaki, žebjerje a porchacoy a naposlědk hišće někotre druhje rostliny, jako wowče bahmo, wrjoš, papras, lewičowe koruški (tryčk, wycowe nožk., cgwotki, šmjka), čertowe porsty, přasku a moch. 4, štož w zahrodkach plahuje, jako złotej kurki (dynje), (zyblee) kyrbsy (banje), morchjej, khul, cuxr šutyny (buny) "króch cokorowy" (krčnjetka), popřik, křěn, majron, měrik (dexerčiča), šerik, baldrijan (pojoponyr), turkowski bóz (mak), korbjenk (sypotk), trybulu (plonk), džewjar, (sw. jandrz j. ziszm) pawkowe zele, jandželskje zele, bože nócne zele (popřik), božu martru (měrinz), khamylki, želbju (rosmarija), polon, drěwčko, turkowsku želbju (drěwdaj), naliki (kraski), stupnički, asterny, (bóblrki) juriny, somotnički, smjertne róže, słóńčne róže, lilije, ščětki, kusace kwětki, pětrkluče, zwónčki, popsle, dźěćelk pp. čertowe woči. (presleski) (tsyčičk bóz, šmjenawy kule, turkowski wjejk)
Dale znaje serbski lud wšelaki njerjad na polach a we zahrodkach jako wósty, kopřiwy, myšonc, pólšicu, lobodu, wjerbinku, (spoj) hěrkuš, swatruwojnišćo, grys, žonop, sobók, pjanku (zabr), židu, kostrowu, koscani kuxjel (čornpo), mužicu, ~~čist~~, pyr, mjakuš, swinjacu wooš, ćahack, wowic womješko (sc khel), kozacu brodu, maćerne cycki, hłód, wušku, swinjacu borlo, nahleni pp. ~~koscani kuxjel~~
Též wjele lěkarskich a z dźelom hižom pomjenowanych zelow su (smopničk, (kozle), mločnak, jětrowe zele) serbskjemu ludej znate, jako (rozraz) lenik (bóz), babyduška, strozguwe zele (popřiv), woch (badrjan), (koxcišćta zele, rozkobnić) (slez) njowe zele, wojenik, pomocnik (kopřiwy, wožanty), ježonćik, popohi, młoč, žerchjej, (kryžojara), kiškal (krimanjowe zel.) janskje róže, ščětka (srpča, nóžna), kozlik, polon (śmuja), kramp, mjetlička, rólnik, woman, (toxadlo) jandželskje zele, pawkowe zele (smolnir), želbja, hjermančik, baldrijan, džewjaz (modre kluči) boža martra, boža ryc, kulowskje zele, wowča ruta, turančik, tosta (pětr) ruta, ~~kojawa (kwitka)~~, kóčinki, blujawki (nahlenz), skjerjedžičowe zele, krwawnik, křižomne zele, lubozne zele (dźiwjaz) a druhje. sydom dźesatni zele, bělan rěčny lěnk, wićowa, karica, wutrobne zele, wutrobne kwětki, rěčny bóz, rěpa, polon, čěli, pomjatej (wodž) pódrjen (hłowane) zele. hadrarske zele
jendjahodki, tosta, změrniwe, brutośka, wotrozowace zele. cyganske zele. žabjace zele. wonjeźro, božonócne zi dychowe z. jaktrowe z

wjelčnyca,
Trawow serbski lud wjele njeznaje. Štož njeje pjanka, abo kostrowa, abo pyr, abo třepjelčka, abo mužica, to (włosanče) mjenuje micu, abo šmjelčznu abo banty. Štož kjewak na łuny rosće a bole do wočow pada, to též serbjo zaso lěpje znaja, jako pijawy, (stopica) kokulindu, po słóncku wobróćałe zele (Sonnenblume), šklenčernju, mječik, (kolmaz) rěznu, syćiznu, zaječi khlěb, čornowc, (žerchej) wušku, butrowe kwětki, (tawrećki) wokřadže, hłowač, čerto (psyče zele) wy přikusk, zwónčki, wjenčk, swjatej marryne šwejšdki abo šišmanc, podlěšk, njezapomnički, korymór, pomocnic, khmjelčka a dźenfj.
Též 2 žitne khorosće znaje lud, mjenujcy sněć a sporušk a připisuje tute pomjećej (Mehltau). Sněć a sporušk pak su po prawym rostliny z raja połajnomandźelskich, dźež též serbam derje znaty plěsniw a domjacy hrib słuša. (njebjeske cawtki. žołty wosk)
Za kotre rostliny nimaja serbjo žane mjena!
1., za mochi, 2., za lišawki a 3., za mokricy. Tehodla scěhuja tudy najprjedy mochowe mjena.

1. Mochi. Laubmoose.

(swinjacy wós.) Wuhladnička. Steinmoos. Andreaea.
Bahnjowka. Torfmoos. Sphagnum.
Pobočnička. Seitenfrüchtige. Pleuridium.
Njepukawka. Spaltlos. Phascum.
Dźeńka (Dźeńička). Tagmoos. Ephemerum.
Nadutk. Blasenhut. Physcomitrium.
Zadyčka. Hinterzahnmoos. Entosthodon.
Kručenka. Drehmoos. Funaria.
Podsadnik. Schirmmoos. Splachnum.

ž wody: połać, křek, syčawka, wodneho muža koniki:
drósty, wódny drjest.
jinsawy.
žabjace wěcky.
powodźje, porcizna,

ptače zele, železne zele
nadrězele.
Kruženka, komu: kružić so,
dabjeck. smjerdźace kwětki.

popciwe zele. wołacy zele. pantnar. lausacej.
Swjetanowe zele. žołtnik. Styskniwe zele, hórski lenik.
žilanc zele pumprw.

Roztorhanka. Fiedlerin. Fiedleria.
Nahoertnik. Pottie, Kahlmund. Pottia. Gymnostomum.
Křidka. Kirchmoos. Anacalypta.
~~Kružko~~ Schraubenmoos, Bartmoos. Barbula. Kruženk. Sz.
~~Płajka, něžnjenka~~ Haarmund. Trichostomum. Prosćenka.
~~Bělenka.~~ Weißmoos. Leucobryum. Bělmoška, bělmuška.
Kóžkowka. Hautmund. Hymenostomum.
Paćerička. Perlmoos. Weisia.
Pruhačk. Streifbüschelmoos. Rhabdoweisia.
X Skripjenka. Kurzzahnmoos. Brachyodus.
Rohozubka. Hornzahn. Ceratodon.
Widłowka. Gabelzahn. Dicranum.
Mikaičnik. Wimpernhaube. Thysanomitrion.
Hładkojca. Dicranodontium.
Rozdźěrak. Hedwigie. Hedwigia.
Dźěrkawka. Spaltzahn. Schistidium.
Čenkozubka. Zackenmütze. Racomitrium.
Natoržnička. Grauzahn. Grimmia.
Čapička. Glockenhut. Encalypta.
Złotohłowka. Goldhaar. Orthotrichum.
Kulowka. Bartramie. Bartramia.
Tonidka. Sumpfmoos. Paludella.
Prědołžnik. Langfuß. Meesia. Mězowka.
Tuponka, tupozubka. Stumpfzahn. Amplyodon.
Prućnik. Knotenmoos. Bryum.
Rozhwěžka. Sternmoos. Mnium.
Nahołojčnik. Kopfsternmoos. Aulacomnion. Kołpička.

Štyrizubka. Vierzahn. Tetraphis.
Khatyržinka. Katharinenmoos. Catharinea.
Płonik. Widerthon. Polytrichum.
Nakosnička. Buxbäumie. Buxbaumia.
Zapuščenka. Blasenmoos. Diphyscium.
Kužołnik. Quellenmoos. Fontinalis.
Hłajnozubka. Leskee. Leskea.
Rozpjeršnik. Trugzahn. Anomodon.
Śnadnička. Zartzahn. Leptohymenium.
Khapica. Hookerie. Hookeria.
Rěblowka. Leitermoos. Climacium.
~~Porožnik, wotnohačk~~. Astmoos. Hypnum. wobnož~~enka~~nik.
Žmoršćenka. Ringmoos. Neckera.
Běłozubka. Weißzahn. Leucodon.
Kortnica. Kegelhaube. Conomitrium.
Rozščěpjenka. Spaltzahn. Fissidens.
Dripownička. Spaltdeckelchen. Schistostega.
Pódraček. Zwillingszahn. Didymodon.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id470167890/9 Serbski institut Sorbisches Institut

II. Jatrowki. Lebermoose.

Porostnica. Marchantie. Marchantia.
Kjehšelička. Fegatelle. Fegatella.
Zwónčnik. Reboullie. Reboullia.
~~Płonka~~. Targionie. Targionia. Połońka
Rozrožnik. Fruchthorn. Anthoceros.
Torhatka. Riccie. Riccia.
Jamuška. Blasie. Blasia.
Wobrymzawka. Fossombronie. Fossombronia.
~~Kiješernačk~~. Pellie. Pellia. Jatrowka.
Ješočapka. Metzgerie. Metzgeria.
Bjezžilnik. Aneure. Aneura.
Klonnoka. Lejeunie. Lejeunia.
Kunkowka. Frullanie. Frullania.
Nahopłódka. Kahlfrucht. Madotheca.
Rašpulka. Radula. Radula.
Móškowc. Ptilidie. Ptilidium.
Kosmačk. Haarkelch. Trichocolea.
Wuběžnička. Mastigobryum.
~~Zabrownička~~. Lepidozia. Wuhančik.
~~Pětrownička~~. Zungkelch. Calypogeia. Prómjadlička.
Hubowka. Lippenkelch. Chiloscyphus.
Wobkrebjenka. Kammkelch. Lophocolea.
Prawokutnik. Glattkelch. Liochlaena.
Hadźička. Sphagnoecetis.
~~Jatrowka~~. Jungermannia. Křižička.
~~Křižička~~. ~~Scapania~~.

Kosohubka. Runzkelch. Plagiochila. Žołmowka.
Mjasohubka. Fleischkelch. Sarcoscyphus.
Třepjeńka. Utricularia.

Papruše. Farrenkräuter.

Syža paprušow njeje wulka a duž jich mjena tudy přistaju:
Słoźnica, cerkwicowe koruški. Engelsüß. Polypodium.
Hodlerica. Adlerfarren. Pteris.
Słezničká. Milzfarren. Asplenium.
Paprus. Schildfarren. Aspidium.
Rjebłica. Rippenfarren. Blechnum.
Brinkotak. Blasenfarren. Cystopteris fragilis.
Pjerožnik. Straußfarren. Struthiopteris.
Jazyčica. Hirschzunge. Scolopendrium.
? Kaprad. Woodsie. Woodsia.
? Podezdrjen. Königsfarren. Osmunda.
Hadojazyk. Natterzunge. Ophioglossum.
Sporušk. Mondraute. Botrychium.
Pazorak, čertowe porsty. Bärlapp. Lycopodium.
Prazka. Schachtelhalm. Equisetum.
(Kadźołka = E. sylvaticum.)
Třasawka. = Equisetum.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470167890/12
Serbski Sorbisches
institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470167890/13
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470167890/14
Serbski institut Sorbisches Institut